

Валерија Парела

НАГРАДА

Када је Вивијана умрла, Марти су казали да ће морати да види мајку у ковчегу, иначе га неће моћи затворити.

Алесио није био присутан ни у тренутку када су девојчицу извукли из крушне пећи у кухињи, где се крила целих дванаест сати, и пронели је кроз собе са затвореним, мрачним жалузинама, баш како са четири године замишљаш смрт.

Алесио Маранка био је окружен људима из места, од присутних у кући био је једини којем је претходне ноћи било допуштено да заспи. Спавао је дубоким сном, у кревету са балдахином у гостинској соби са тешким засторима, а засторима су прекривена и сва огледала у кући, како се у њима не би огледала смрт. Легао је у одећи, иако му је служавка као и сваког дана оставила све спремно и питала да ли жели лагану вечеру. Више изможден због дуге болести која је намучила његову жену него схрван болом због њене смрти, није дао да пале пећ за њега, њеног мужа, чак ни на сат. Сручио се на кревет, не одупирући се умору. Вивијана се, међутим, и пред саму смрт, последњим зрнима снаге упињала да држи очи отворене. Пристала је да јој проповедају о Господу и патњи на овоме свету, те како ће у чистишту патити мање, пошто јој се чинило недоличним да кроз осмех каже како јој се још не умире, како жели још да живи због своје четворогодишње девојчице. А онда је преминула.

Алесио је склопио очи и заспао.

У зору, сељаци су почели доносити цвеће убрано у каналима за наводњавање и увезано канапом какав се правио тих послератних година¹. Улазили су са шеширом положеним на груди, полагали букете на

¹ Канап од конопље (прим. прев.)

клавир и гледали га са знатижељом: прави клавир, донесен из Пијемонта, није страдао под бомбама.

Жене су улазиле с марамом на глави не задржавајући се у гостинским собама; служавка би им прегледала кломпе или боса стопала и без много устезања давала знак да их очисте крпом коју је ставила на праг. Жене су доносиле исте букете као и мушкарци и стављале их крај тела покојнице, задовољне што виде везени прекривач и гвоздени кревет, толико висок да су мишеви слободно могли протрчати испод и не пробудити оног ко на њему спава.

Госпође су се поред одра молиле све до три, потом је шаптање крунице утихнуло а Марта, кријући се у пећи, више их није чула.

Разбуђене кафом коју је служавка послужила, госпође су из плишаних фотеља посматрале снажне руке радница како полажу букете.

Градоначелникова жена приметила је поглед једне сељанке у руб подсукње која је провирила испод везеног покривача, умала да је намести и казала другим госпођама: „На покојнице се пази више него на младе.“ На срећу, Вивијана је за живота имала веш у каквом би пожелела и да умре, а та подсукња током рата није завршила на црном тржишту.

Мужевима су пушили цигаре које им је понудио домаћин, стајали су око њега, држали га под руку, тамо где је носио црну траку, причали о граду, општини, улицама, степеницама којима се из града силазило ка околним селима и о банци која је коначно одлучила да овде отвори филијалу, али јадна госпођа Вивијана није доживела да види како јој муж постаје директор, управља капиталом банке и зарађује новац којем је, након што је прошла инфлација, поново порасла вредност.

Сваке вечери Алесио је чекао да портир затвори дворишну капију банке, а онда би пошао Улицом Преторије осећајући како стиже пролеће, радостан што је стигло и ново историјско доба, а предвече, у сумрак, поново би разговарао о томе са новим пријатељима, док су их под руку држале супруге, придржавајући с времена на време шешире руком, по неком чудном провинцијском обичају. Када би се с вечери враћао кући, Алесију Пијемонт није недостајао, као ни његовој жени, која га између трудноће и болести никада није пратила током тих шетњи. По савету нотара убрзо је стекао навику да јој по потреби нађе замену.

Када је ушао парох, мушкарци ућуташе и направише му места да прође, Алесио га уведе у спаваћу собу а госпође молитвама додадоше још покајничког тона. Тада се једна тетка која је из Пијемонта стигла у Напуљ возом а онда до куће запрежним колима неког сељака, сетила како је видела Марту шћућурену у великој пећи. Видевши је упла-

кану, казала јој је: „Од плакања нема користи... Боље би било да се молиш.“ Потом ју је пронела кроз собе, кроз неколико врата, док је она покушавала да се ухвати за сваки рагастов.

Изван мрачне куће сијало је заслепљујуће пролећно сунце. Алесио је снажно држао ковчег са десне стране, за њим је ишла девојчица коју је вукла тетка. Он ван куће ионако никада није држао кћерку за руку.

Жене су остале у кући још неколико дана, жалужине су остале затворене а девојчица је носила црнину. Алесио је уместо траке носио црно дугме, пришивено на џеп сакоа, у који је иначе сваког јутра стављао марамицу, те приметио да и након смрти Вивијана и даље влада кућом исто како је и из постеље заповедала и одређивала.

Прве недеље откако је остао сам, Алесио је кренуо на мису у десет а неколико корака за њим ишле су служавка и Марта. У цркви девојчицу су чувале жене угледних људи из места, везале су јој под вратом чипкани вео. Након причешћа, Алесио прихвати градоначелников позив на ручак а када се црква сасвим испразнила а министрант већ спремао кандило за подневну мису, ушао је у сакристију и казао пароху, док је овај скидао одело: „Треба ми мајка за Марту, што пре.“

Гледајући камени грб на великој дворишној капији, Грација се питала колико година има човек са којим треба да се сретне, колико ће времена провести у тој кући а, крајичком свести, у којој улози. Али није то питала свештеника који ју је пратио, већ само:

– Ово је недељна хаљина, да ли је то у реду?

Не гледајући је, свештеник јој мрзовољно одговори, требало је ваљда да зна:

– А како би хтела да се обучеш, као за рад у пољу?

Служавка која је отворила врата ипак ју је дуго одмеравала, целу, почев од стопала, и пустила их да чекају пред вратима јер није очекивала посету.

Тога дана Грација је видела Алесија само с бока, док се руковао са свештеником а потом с леђа, када га је увео у дневну собу и разговарао с њим нагнут према прозору са затвореним жалузинама. Грација је остала на улазу у собу и не окрећући главу видела кауче, пресвучене плишем зелене боје као флаша, и тепих на којем је стајала и лустер који је висио са плафона, као што се слива киша низ маслиново стабло крај њене куће.

² Реч је о земљи пуној глине, такозваној глинуши, сувом и тврдом тлу каквог има на италијанском југу. (прим. прев.)

Када је разговор завршен, свештеник је толико испричао о Грацијином пореклу да ни сама не би умела поновити и склопио договор какав није могла ни замислити. Онда је додао „Цењени господине“, направио велику паузу после те речи, јер су му биле драге титуле које је у граду заборављеном и од Бога и од људи ретко могао да користи, „цењени господине, људи ће брзо почети да говоре: Тек постао удовац, а већ довео у кућу младу жену...“.

– Она је само гувернанта...

– Ви сте са севера. Овде ствари нису баш исте... Пре или касније мораћете да се ожените њоме.

– Онда касније – рече Алесио – што касније. Прво да видим како ће се показати.

Као две мачке које се посматрају из даљине, свака из своје јазбине, шуњајући се уза зид који их штити и избегавајући да се ухвате у коштац, Грација и Марта погледале су први пут једна у другу тек увече.

Пошто је била исцрљена од напетости, Марта је схватила да јој ништа друго не преостаје и допустила Грацији да је смести у кревет. Жена чије лице дотад није видела, у сиротињској одећи, са задахом од лука, и снажним рукама којима јој је оденула спаваћицу, лежала је у њеној соби, у кревету поред њеног, на леђима, није се померала нити заузимала много места под ћебетом. Девојчица је гледала око себе тражећи мислима и чулом мириса познате ствари: лутку, траг црвене пастилне боје на тапетима, бат очевих стопа на степеницама које су водиле у спаваћу собу. Ту лутку сашила јој је мајка, а за писање по тапетима ју је казнила; отац би је сваки пут благо погледао када би се сретли. Још увек није могла да заспи. На крају, није могла утећи сну који је дошао из долине и прекинуо њене мисли.

Грација се није померала у кревету, није ни помислила да се први пут у животу између њеног тела и ћебета налази чаршав. Хтела је да нешто каже девојчици, али није била сигурна да ће је она разумети; Грација је разумевала италијански језик, којим су говорили у кући, али није умела тако говорити³ и у наредним данима није се много ни трудила да то постигне. Није уосталом ни знала шта би казала Марти и помисао да јој се обрати нестала је пре но што је девојчица утонула у сан. Чула је само њено правилно дисање и легла на страну окренувши се ка прозору и добро познатој долини. Молила се за све којих се сетила осим за себе саму, како не би починила грех из охолости, и трудила се да одагна тај осећај.

³ Грација говори на популарном дијалектом; у послератним годинама употреба дијалекта у Италији још увек преовлађује у односу на стандардни језик који ће добити примат тек са доласком медија, пре свега телевизије. (прим. прев.)

Пробудила се у зору, у време када су их старешине радника колима возили на поље. Ишло јој се у тоалет. Али у кући је још увек било мрачно а она није била у стању да сама пронађе купатило.

Прва врата којима би служавка пришла, пошто би изјутра ушла у кућу на задњи улаз, била су врата Алесиове собе. Прислонила би ухо уз довратак да чује да ли хрче, онда би полако дошла до дечје собе, потом би одшкринула врата да види да ли је свако у свом кревету. Понекад се Алесиово хркање не би чуло мада су га послови могли чекати још неколико сати. Каткад би пушио лежећи или би због врућине изашао на балкон већ у шест и одатле кроз крошње платана гледао у леђа најамника која ће сат-два касније горети на сунцу. Понекад би и Грација почела раније да припрема одећу коју ће девојчица обући и да јој спрема доручак; тада би је служавка затекла како ради у кухињи, због ње не може да приђе пећи а испрљала је и крпу која јој је баш тог дана била потребна за прање прозора. Ако би је затекла у спаваћници, одмах би јој пребацила: „Зар те није стид?... Господин устаје за два сата.“

Грација га је називала „господином“ а служавка „газдом“ када су разговарале између себе, јер није било потребе да му се обраћају. И Алесио је одлучио да Грацију зове „госпођа“ и да јој персира са *Lei*, како у месту нико није био навикао⁴. Чинио је то да покаже како има стила и одржи одстојање према њој, као и да би дао на вредности новцу који јој је плаћао. Грацији је било свеједно: показала би да је разумела шта се од ње тражи и обавила задатак, тек понекад одговорила би кратким реченицама од којих се свака завршавала отегнутим слогом испод непца.

Но управо због тих њених кратких јутарњих појављивања у спаваћници, служавка је могла причати пред капијама о нечему што није видела.

Најзад, када је служавка дојавила и пароху, он позва Алесију и објасни му да је време да замени Грацију другом дадиљом, или да се ожени њоме.

– *Fata, malum qua non aliud veocius ullum.*⁵

– Леп хексаметар, шта је то?

– Вергилије, књига четврта: након олује, Енеја и Дидона провели су ноћ у пећини. Почине да кружи Фама, глас. Вергилије је замишља као чудовиште које све види и све чује и одмах, „кроз безброј уста“, све понавља.

⁴ У савременом италијанском језику за персирање се употребљава заменица трећег лица једине *Lei*; у доба фашизма била је обавезна употреба заменице *voi* („Ви“ у нашем језику) да би се данас ова заменица задржала претежно као дијалекатско обележје јужне Италије. (прим. прев.)

⁵ У преводу Тома Маретића: „Фама, од које зла на свијету бржега нема.“, стих 174 из четврте књиге Вергилијеве *Енеиде*. (прим. прев.)

– Све је то бесмислено – рече Алесио и нагло устаде из нотареве фотеље која му је стеснила бокове и стаде пред прозор. Виде како сељаци вуку киселкасто грожђе на колима и стављају га у јаме од глинуше на којима су направљена врата.

– Уосталом, Енеја је са Дидоном заиста био у пећини.

– *Tam ficti pravique tenax quam nunzia veri*⁶. Чујте, Алесио, да је Енеја имао оваквих проблема...

– Али, Дидона је била краљица...

– Девојка изгледа врло отмено.

– Не говорите којешта, Карло.

Пустите то, ми смо светски људи, али свет је мали, скучен. Данас се изнова гради, али постаје и „монденски“... Чега се толико плашите? То је само формални чин, представа...

Маните ме Шекспира.

– Ништа се од Ваше свакодневне *менаже* неће променити, она не мора да буде супруга у библијском смислу, дапаче: наћи ћете у њој верну и захвалну служавку... можда вас управо то брине? Плашите се да девојка штогод не умисли?

– Не. Сувише је сирота да би ишта посебно очекивала.

– *Viresque acquirit eundo*. Фама „даље што иде, све јача.“⁷, рече нотар гласно, пратећи Алесија до врата. Поновио је цитат неколико пута јер волео је друге подсетити, али и показати какво има памћење, и већ се радовао што ће ускоро, за вечером, све препричати жени.

Марта се прва сквасила. Вода се умало пресула када је закорачила у бакрену каду која је на крајевима била помало зарђала. Догађало се то једне топле јесени, на каменој тераси обасјаној сунцем, заштићеној од погледа низом ловорових стабала. Грација је отворила ампулу купке *Asquia silvana*, чекала да полако исцури у воду и уживала у чуду: вода је постајала плава и ширио би се диван мирис лаванде. У сличној кади купала се и она, пре много година, када би после многе деце и на њу дошао ред. Газде су тиме хтеле да покажу великодушност према деци из сељачких породица које су могле да користе само воду из бунара, покојна Вивијана прихватила је тај обичај као добра хришћанка и поставила за правило у кући. Сада би Грација најпре припремила воду и када би Марта ушла, прала јој леђа, потом би је умотала у ланени пешкир и казала јој да стоји на сунцу док јој се коса не осуши. За то време, друге девојчице остављале су у ћошку своју увек исту одећу и купале се на смену.

⁶ „Зла и измишљотина се држи и истину јавља“, стих 188, из истог певања *Енеиде*.

⁷ Поново цитат из истог певања *Енеиде*, стих 175: „Живи у кретању она и даље што иде, све јача“.

Једног дана, сазнала је то од пароха: позвао је Грацију у предсобље и док је сушила руке, казао јој да банкар жели да се ожени њоме, како би њено име остало неукаљано, и да Марти деца не добацују кад кре-не у школу. Рекао јој је дан, сат и описао обред. Шта треба да обуче, шта да каже, како да удели милостињу. Помоћи ће јој и апотекарева жена јер ју је тог јутра, на крају њене исповести, он то замолио, како би се избегле непријатности.

Венчање је било кратко, поподневно. Црквом се ширио мирис тек покошене траве. Грација је, из поштовања према девичански белој венчаној хаљини своје претходнице, носила ружичасти костим, а косу је скратила до рамена као што приличи удатој жени, чак и када има осамнаест година.

Подшишала ју је служавка, уживајући што има прилику да јој одузме сваку наду: „Нећеш више никад смети да пустиш косу. Ниси девојчица.“

Зауврат, чим му се указала прилика, током послужења на тераси, Алесио рече супрузи како није у реду да јој служавка и даље говори „ти“, и да треба то да јој каже.

Грација, међутим, није уживала у тој освети, ништа од тога јој није било јасно, само се осмехивала, благо ошамућена од „розолија“⁸. Премда је дубоко у себи, испод раскошне одеће и тог осмеха, осећала да нешто недостаје, није имала времена да се препусти томе већ је узела од служавке послужавник са колачима и сама послужила госте, затим су госпође узимале међу дланове њену леву руку и загледале прстен.

Осећај да нешто недостаје, тихо је лебдео над њом налик на љубичасти облак који је долазио из правца луканских Доломита⁹ и који су мушкарци показивали цигаром: „Сутра ће пасти киша.“ У цркви се појавила само њена рођака, једина жива од целе њене родбине, али у кућу није дошла, него се само појавила пред капијом и послала јој пољубац.

Исте вечери, муж јој се обратио други пут током целог дана, рекао је „лаку ноћ“ и повукао се у собу а током венчања изговорио је „да“ гледајући у свештеника.

Ни његова родбина није била на венчању. Сестра са севера казала је да на јут силази само ако се неко роди или умре, а нипошто да би се наша на непријатним ситуацијама.

⁸ Розолио (*rosolio*), ликер од ружиних латица, пије се највише у Пијемонту и на југу Италије, посебно на Сицилији, где постоје варијанте са додатком ароме кафе, аниса, нане и агрума (прим. прев.)

⁹ Планински ланац на југу Италије, назван по римској провинцији Луканији; данас се ту налази и национални парк карактеристичан по клими која је због удаљености од мора слична алпској, као и по специфичној флори и фауни. (прим. прев.)

Неколико дана касније, Марта је чучнула између ћупова од теракоте где су биле стабљике питоспоре¹⁰ и мокрила. То је био први знак побуне настале у души девојчице, што је после упорно примењивала на све што је радила током дана. Марти није било довољно то што је одбијала да послуша оно што би јој Грација казала, већ је одлучила да се оглуши и о сва друга правила бонтона: престала је да говори, није хтела да пристојно користи есцајг, током мисе отргла би се од руке маћехе и бежала кроз цркву, да и пред светом покаже како се она са њом тешко сналази.

Ни Грацији није пријао нови друштвени положај. И даље је јела сама у кухињи седећи на једном сандуку, погнута над тањиром који је држала на коленима. Понекад, када би је затекла тако, Марта би јој пришла и преврнула тањир чорбе у крило уз вику.

Алесио је помно пратио пометњу у кући коју је и нехотице сам направио. Није знао због чега и само се надао да ће ипак све остати у оквирима куће. Зато је дао да се Грацији сашију нове хаљине а недељом ишао на мису заједно са кћерком и својом женом, знајући да пред њим девојчица неће смети да се понаша као када га нема.

И даље су спавали у одвојеним собама.

Грација те поступке никада није сматрала понижавајућим. Чињеница да је Марта имала свега пет година није имала никаквог утицаја на сталешка правила, која је Грација научила одрастајући у пољу и која су била све што је знала о друштвеном животу. Марта је најпосле била Марта, Алесиова кћи, којој су припадале све тканине и намештај у кући, па и кућа сама.

Ипак, осећала је да има право да јој каже шта треба да ради а шта је лоше и опасно. Несвесно, Грацији је полазило за руком оно што Алесио, увек заокупљен нечим другим, није умео: Грација је знала да посматра и у свакој Мартиној речи, сваком њеном покрету, види не само девојчицу са кикама и хаљином до колена, већ и будућу девојку и жену. Грација је пажљиво надгледала њене кораке, и не само да их је посматрала, већ је бринула о њима, трудећи се да им да смисао. Тако би понекад природно подигла глас, љутила се што девојчица не поштује ни основна правила, стрепела због опасности у које се девојчица упуштала, а када би побеснела и ударила јој шамар, данима би патила због тога и отишла да се исповеди.

Марта ју је мрзела, и подробно како деца знају, препричавала оцу све појединости о окрутној маћехи, а њој самој, током дана, говорила како је то лажан брак. Али, у Грацији се појавио мајчински осећај ко-

¹⁰ Украсна биљка са белим цветовима, распрострањена по Медитерану (прим. прев.)

ји је имао разумевања за све, заменио њу саму и њене улоге, распоредио приоритете, потиснуо потребе. Први пут у животу, најјачи стуб у срцу – који је увек јасно видела и у себи називала *Боџом* – постала је будућност према којој садашњост стрпљиво стреми.

Након дугих дана јурњаве, увреда, оптужби и неостварених нада, јогунасте тишине и одбијања, Марта би заспала а Грација би наставила да је гледа и бди над њеним сном.

Марта је почела да стиче поверење у Грацију онда када је Грација стекла самопоуздање. Пошто је упознала кућу, видела је да у бројне празне фиоке може сместити чаршаве и одећу. Пред Грацијом, иза и око ње, кућа је постајала већа, собе простране и пуне нових могућности. Грација је приметила да нема смисла сребрне предмете држати затворене у шкрињи, да се распоред тепиха може променити, те да су биљке на тераси распоређене не водећи рачуна о смени годишњих доба.

Погледај – рекла је Марти која је гледала у страну – лишће јасмина тражи светло, видиш ли? А окренуто је према долини... Јасмин треба да процвета, а овако вене.

– Пази, хортензија тражи сенку, за њу треба да нађемо што тамније место у кући.

– Најтамније место у кући је балкон испред моје собе.

– Значи, треба тамо да је ставиш, да не увене.

– Не занима ме да ли ће увенути.

– Ни мене. Слободно мокри по њој, па ће увенути још пре. Али ти ћеш за њу бити одговорна.

– Зашто биљке увену ако се по њима пишки?

Грација није знала одговор, али се сетила непрегледних поља обасјаних светлошћу, сетила се погледа на град далеко из долине, сетила се да се могло изаћи из поља само када би се престало са радом, у подне. Грација се сећала како је јела хлеб и главице лука тек извучене из топле земље, након што би рукама одвезала мараму испод врата, да би осетила ветар на коси а потом истом марамом обрисала руке. Сетила се како је мокрила под јединим дрветом у долини. Свакога дана у исто време. Осмехнула се помисливши да се јагоде сада суше. Потом се поново присети погледа на град из долине, са оног далеког, јединственог места, одакле се виде невиђене ствари. Замишљала је град као капелу где одлази на мису, као бесконачан низ капела једнаких међу собом, градске зидине су у њеној свести опасавале цркве препуне фресака и њихова дворишта. Завет од чистог злата. Одједном схвати да је сада ту, у том граду и тог тренутка дође себи. Покушала је одговорити девојци на питање.

– Кад ти говориш, ништа се не разуме – казала је Марта износећи хортензију на балкон.

Откако је почела да се стара о биљци, заливала ју је кришом сваке вечери пијаћом водом из свога бокала. Сваке седмице, окренула би саксију како би лишће могло једнако да расте и након што је претходна два лета била сасушена, хортензија је најзад процветала. Цветови су били полукружног облика, љубичасти и црвени, без мириса.

– Дођи да видиш – рекла је Марта Грацији.

– Дивна је, следеће јесени пресадићемо је у већу саксију.

Алесио Маранка сетио се да његова друга жена сада има двадесет осам година тек када му је то казао власник прве фабрике млечних производа у крају.

У то време, Алесију би понекад долазили гости, били су то пословни људи који су пролазили кроз град и ујутру би долазили код њега у банку, распитијући се о могућностима финансирања или су тражили савет за куповину коју је требало да обаве. Знали су да ће тајност разговора бити сигурна, јер је он био са севера и никоме у крају није био рођак. Алесио би их позвао на вечеру и од два хотела у граду, увек би их упутио на бољи, који је имао лепо предворје где су могли обавити све сусрете. Опоравак економије омогућио је да стекне нове послове, повећа зараду и стигне први тамо где се чинило да су стигли само преживели. Речју, осећао је своје године. Престао је да се виђа са женама, јер и оне су у међувремену остариле, а кући се често враћао пре краја радног времена. Посао у банци није му више стварао немир а осећај зреле смирености током разговора са клијентима давао је сигурност свему што је говорио о финансијама. У госте је увек позивао само мушкарце, у његовој кући нису се правиле вечере са госпођама јер Грација се не би снашла са њима. Када би неко позвао Алесија, дуго би размишљао да ли да прихвати позив са Грацијом или без ње, или би одбио, тамо где би се сматрало чудним да се појави сам. Грација је у извесној мери савладала књижевни језик, али је била врло несигурна и њен говор прелазио би у полугласно мрмљање које нико не разуме. И мада јој нису постављали питања чак ни о томе какво је вино, она је, плашећи се да ће погрешно одговорити, губила апетит и враћала се кући празног стомака.

Те вечери, власник млечне фабрике причао је, са вештачком оншаланцијом, о приходима који му стижу из Адис Абебе а Алесио га је, са смиреношћу домаћина који има последњу реч, пажљиво слушао и није показивао сумњу у његове тврдње. Али, када је у трпезарију ушла Грација, послужила кафу и пожелела мужу лаку ноћ – тако је одредио Алесио – иако је остатак вечере служила служавка, разговор између њих двојице се прекиде а неколико минута касније, гост без имало стида рече Алесију како му се чини да је госпођа доста млађа од њега.

Алесио је почео мислити на то током ноћи, пошто га је прошла нелагода због малограђанског помањкања дискреције, што још није могао да сагледа са шаљиве стране.

Размишљао је о свему подрбно. Израчунао је и помножио време које је провео као удовац, растојање од Пијемонта и своје године и када му се учинило да је резултат приближно тачан, открио је да га само две собе деле од законом прописаног начина да употпуни своје дане.

Пре него што је ушао у њену постељу, Грација никада није видела наог мушкарца, јер Алесио није тражио да му помогне током купања или облачења. Иако је већ имала хаљине по најновијој моди и од најфинијих тканина, у њеној девојачкој спреми није било спаваћица нити ноћних огртача.

Грација се увек будила много раније од мужа и сада је излазила из брачног кревета са извесним олакшањем. Када би чекала Марту после школе, Грација је стајала међу другим госпођама са новим и дубоким осећајем поноса, који није умела да објасни. Девојчица би се понекад одвојила од другарица, иступила неколико корака и показала: „То ми је мама.“ Грација би је дочекала са осмехом а код куће, ако је требало, штитила ју је од сталних очевих замерки на почетку њеног девојаштва.

Марта је свирала неку Бахову варијацију када је Алесио променио положај који би увек заузео током Мартиних часова, тамо пред прозором; окренуо се и погледао клавир који је прошао кроз рат а потом низ цело полуострво да би сада по њему полако клизили прсти његове кћери. Одједном је осетио задовољство какво осећају људи који пред собом виде само садашњост, пришао је Грацији док је везла на последњој светлости дана. Упитао ју је: „Да ли си срећна?“ Она која није била срећна никада, чак ни у Мартином добу, није ни разумела шта је пита. Казала је само „да“ и поново се усредсредила на иглу и вез.

Алесио је, пак, наставио мислити на то целе вечери без прекида, и увлачећи се међу женине бутине казао како је поносан на њу и на то што је успела да постигне да Марта стасава у дивну младу жену, казао јој је и да заслужије награду. Донеће јој поклон, већ следећег јутра, донеће јој поклон и са првог следећег путовања, филигрански прстен из златарске улице у Напуљу, или шта год друго пожели. Грација није одговорила, била је затечена и спавало јој се.

У зору се из њених груди зачуо одговор.

Чекала је у кревету да јој се муж пробуди и казала: „Хтела бих да родим дете.“

Те јесени Грација је застала много пута, држећи се једном руку за стомак а другом за ограду, и гледала сува поља одакле су се враћали

радници и где се завршавала градња нове железничке пруге. Осетila би сету коју нико око ње, с обзиром на њено стање, није могао разумети. Онда би кроз своју уобичајену, испрекидану и тиху успаванку, као да завршава мисао којом није сасвим овладала, казала себи да ће дете говорити италијански и носити лепо пијемонтешко презиме а оном пругом поћи ће једном сви заједно, о Ускрсу или Божићу, у Напуљ. Можда и неће, али ће њен син сигурно видети море.

Тада би се сабрала и отишла у кухињу, где су ставили машину за рубље коју нико у граду још није имао.

Алесиова сестра сишла је из воза и остала неколико месеци; она га је дочекала на вратима док је служавка чистила сто након порођаја а бабица пила кафу.

Плашећи се шта ће казати, рекла му је да се родило женско.

– Добро – казао је Алесио – нека се онда зове Вивијана, по мојој првој жени.

Затим је отишао у своју собу јер је осећао мучнину од мириса крви који је још увек бридео у ваздуху.

Након неколико дана поклонио је Грацији филигрански прстен.

ВАЛЕРИЈА ПАРЕЛА (Торе дел Греко, 1976) појавила се на књижевој сцени збирком приповедака *Напуљске приче* (2004). Међу осталим књигама су романи *Празан про-стор* (2008), *Ма каква љубав* (2010) и *Писмо оставке* (2011). Пише за позориште и новине. Води колумне у неколико италијанских штампаних медија. Њене приповетке уврштене су у више антологија савремене италијанске приповетке. Превођена је на неколико европских језика међу којима је и српски, те хебрејски и арапски.

Са италијанског превео и белешку о ауторки сачинио
НИКОЛА ПОПОВИЋ